Sprawa C-453/21

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 98 § 1 regulaminu Trybunału Sprawiedliwości

Data wpływu:

21 lipca 2021 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Bundesarbeitsgericht (Niemcy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

27 kwietnia 2021 r.

Strona pozwana, wnosząca apelację i rewizję:

X-FAB Dresden GmbH & Co KG

Strona powodowa, druga strona postępowania apelacyjnego i rewizyjnego:

FC

Przedmiot postępowania głównego

Odwołanie powoda z funkcji inspektora ochrony danych, ze względu na to, że był on jednocześnie przewodniczącym rady zakładowej i inspektorem ochrony danych w pozwanym przedsiębiorstwie. Kwestia ewentualnej niepołączalności tych funkcji, a tym samym istnienia „ważnego” powodu uzasadniającego odwołanie. Kwestia, czy bardziej rygorystyczne wymogi dla odwołania na gruncie prawa krajowego są zgodne z prawem Unii.

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Wykładnia prawa Unii, w szczególności art. 38 rozporządzenia (UE) 2016/679; art. 267 TFUE.

DOKUMENT ROBOCZY

Pytania prejudycjalne

1. Czy art. 38 ust. 3 zdanie drugie rozporządzenia (UE) 2016/679 (ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, zwanego dalej „RODO") należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisowi prawa krajowego, takiemu jak w niniejszej sprawie § 38 ust. 1 i 2 w związku z § 6 ust. 4 zdanie pierwsze Bundesdatenschutzgesetz (federalnej ustawy o ochronie danych, zwanej dalej „BDSG"), który uzależnia możliwość odwołania inspektora ochrony danych przez administratora danych, będącego jego pracodawcą, od spełnienia określonych w tym przepisie przesłanek, niezależnie od tego, czy odwołanie to następuje z powodu wypełniania jego zadań?

W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze:

2. Czy art. 38 ust. 3 zdanie drugie RODO sprzeciwi się takiemu przepisowi prawa krajowego również wtedy, gdy wyznaczenie inspektora ochrony danych nie jest obowiązkowe na podstawie art. 37 ust. 1 RODO, lecz wyłącznie na podstawie prawa państwa członkowskiego?

W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze:

3. Czy art. 38 ust. 3 zdanie drugie RODO jest oparty na wystarczającej podstawie prawnej, w szczególności w zakresie, w jakim obejmuje inspektorów ochrony danych pozostających w stosunku pracy z administratorem?

W przypadku odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze:

4. Czy istnieje konflikt interesów w rozumieniu art. 38 ust. 6 zdanie drugie RODO, jeśli inspektor ochrony danych zajmuje również stanowisko przewodniczącego rady zakładowej utworzonej w przedsiębiorstwie administratora? Czy dla przyjęcia, że taki konflikt interesów istnieje, wymagany jest szczególny podział zadań w radzie zakładowej?

Przywołane przepisy prawa Unii

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), art. 37 („Wyznaczenie inspektora ochrony danych"), art. 38 („Status inspektora ochrony danych"), art. 88 („Przetwarzanie w kontekście zatrudnienia")

Przywołane przepisy prawa krajowego

Bundesdatenschutzgesetz (federalna ustawa o ochronie danych, zwana dalej „BDSG"), § 6 („Status") w części 1, rozdziale 3 („Inspektorzy ochrony danych

DOKUMENT ROBOCZY

w podmiotach publicznych"), § 38 („Inspektorzy ochrony danych w podmiotach niepublicznych”)

Bürgerliches Gesetzbuch (niemiecki kodeks cywilny, zwany dalej „BGB”), § 626 („Rozwiązanie umowy bez wypowiedzenia z ważnej przyczyny”)

Betriebsverfassungsgesetz (ustawa o organizacji przedsiębiorstw, zwana dalej także „BetrVG”), § 26 („Przewodniczący [rady zakładowej]”)

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i przebiegu postępowania

1 Kwestia odwołania powoda z funkcji inspektora ochrony danych jest sporna pomiędzy stronami. Powód pozostaje w stosunku pracy z pozwaną. Jest częściowo zwolniony ze świadczenia pracy, aby wykonywać swoje zadania jako przewodniczący rady zakładowej utworzonej u pozwanego.

2 Ze skutkiem na dzień 1 czerwca 2015 r. powód został powołany na inspektora ochrony danych osobowych zarówno przez pozwaną, jak i jej spółkę dominującą, a także przez inne ich spółki zależne mające siedzibę w Niemczech. Jednoczesne powołanie powoda na inspektora ochrony danych we wszystkich spółkach z grupy mających siedzibę w Niemczech miało na celu osiągnięcie jednolitego standardu ochrony danych w grupie.

3 Na polecenie Landesbeauftragter für Datenschutz und Informationsfreiheit (krajowego inspektora ds. ochrony danych i wolności informacji) właściwego dla spółki dominującej pozwanej, pozwana oraz trzy inne spółki z grupy mające siedzibę w Niemczech odwołały ze skutkiem natychmiastowym – każda z nich odrębnym pismem z dnia 1 grudnia 2017 r. - powołanie powoda na stanowisko inspektora ochrony danych.

4 Po wejściu w życie ogólnego rozporządzenia o ochronie danych (zwanego dalej „RODO”) pozwana oraz trzy inne spółki z grupy odrębnymi pismami z dnia 25 maja 2018 r. z ostrożności odwołały powoda z funkcji inspektora ochrony danych także zgodnie z art. 38 ust. 3 zdanie drugie RODO, powołując się na przyczyny dotyczące pracodawcy.

5 W swoim pozwie powód domagał się ustalenia, że nadal w niezmieniony sposób przysługuje mu status inspektora ochrony danych w zakładzie.

6 Pozwana twierdziła, że istnieje ryzyko konfliktu interesów, jeśli powód jest jednocześnie inspektorem ochrony danych i przewodniczącym rady zakładowej. Nie można łączyć obu tych funkcji, a więc istnieje ważny powód do odwołania powoda.

7 Sądy niższych instancji uwzględniły powództwo. W swojej rewizji pozwana wnosi o oddalenie powództwa.

DOKUMENT ROBOCZY

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

8 Uwzględnienie rewizji zależy od wykładni prawa Unii. Zgodnie z § 38 ust. 2 w związku z § 6 ust. 4 zdanie pierwsze BDSG odwołanie inspektora ochrony danych jest dopuszczalne tylko przy odpowiednim zastosowaniu § 626 BGB, a zatem z ważnego powodu. Oznacza to, że przepisy BDSG uzależniają odwołanie inspektora ochrony danych od bardziej rygorystycznych wymogów niż prawo Unii.

9 Zgodnie z prawem krajowym odwołanie powoda z dnia 1 grudnia 2017 r. byłoby niedopuszczalne w świetle § 4f BDSG w wersji tej ustawy obowiązującej do dnia 24 maja 2018 r., ponieważ nie istniała ku temu żadna ważna przyczyna.

10 Rozstrzygnięcie kwestii, czy odwołanie z dnia 25 maja 2018 r. jest nieskuteczne ze względu na naruszenie § 38 ust. 2 w związku z § 6 ust. 4 zdanie pierwsze BDSG, zależy od tego, czy zgodnie z art. 38 ust. 3 zdanie drugie RODO dopuszczalna jest taka regulacja w prawie państwa członkowskiego, na podstawie której odwołanie inspektora ochrony danych wiąże się z bardziej rygorystycznymi wymogami niż w prawie Unii. Gdyby § 38 ust. 2 w związku z § 6 ust. 4 BDSG nie miał zastosowania ze względu na pierwszeństwo prawa Unii, rewizja pozwanej zostałaby uwzględniona.

11 Jeśli natomiast Trybunał uzna wymogi BDSG dotyczące odwołania za zgodne z prawem Unii, należy w następnej kolejności wyjaśnić, czy funkcje przewodniczącego rady zakładowej i inspektora ochrony danych w zakładzie pracy może pełnić jedna i ta sama osoba, czy też prowadzi to do konfliktu interesów w rozumieniu art. 38 ust. 6 zdanie drugie RODO. Gdyby zgodnie z prawem Unii istniał konflikt interesów, miałoby to wpływ na ocenę, czy istniał ważny powód do odwołania powoda.

W przedmiocie pierwszego pytania prejudycjalnego

12 W porównaniu z prawem Unii prawo krajowe przewiduje silniejszą ochronę przed odwołaniem. Odwołanie może nastąpić tylko z ważnego powodu.

13 Istnieją różne opinie na temat tego, czy RODO pozwala państwom członkowskim na uzależnienie odwołania inspektora ochrony danych od dodatkowych wymogów. Niektórzy twierdzą, że ochrona przed odwołaniem przewidziana w § 38 ust. 2 w związku z § 6 ust. 4 zdanie pierwsze BDSG jest kwestią materialnych przepisów prawa pracy, ponieważ w przypadku wewnętrznych inspektorów ochrony danych odwołaniu towarzyszy zasadniczo zmiana umowy o pracę. Zgodnie z art. 153 TFUE Unia nie posiada kompetencji prawodawczych w zakresie przepisów materialnych prawa pracy, dlatego też nie zachodzi niezgodność z art. 38 ust. 3 zdanie drugie RODO. Przeciwny pogląd zakłada, że zwiększona ochrona przed odwołaniem w prawie krajowym jest w przypadku podmiotów niepublicznych sprzeczna z prawem Unii, o ile dotyczy to

DOKUMENT ROBOCZY

inspektorów ochrony danych, których wyznaczenie jest obowiązkowe zgodnie z art. 37 ust. 1 RODO.

W przedmiocie drugiego pytania prejudycjalnego

14 W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza ponadto do ustalenia, czy prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że art. 38 ust. 3 zdanie drugie RODO ma pierwszeństwo jedynie w odniesieniu do inspektorów ochrony danych, którzy są na podstawie prawa Unii wyznaczani obowiązkowo, ponieważ przepis ten można uznać za wyczerpujący jedynie w tym zakresie.

15 Warunki, przy spełnieniu których należy obowiązkowo wyznaczyć inspektora ochrony danych, są uregulowane odmiennie w art. 37 ust. 1 RODO i w § 38 ust. 1 BDSG. Dlatego ochrona przed odwołaniem przewidziana w § 38 ust. 2 w związku z § 6 ust. 4 zdanie pierwsze BDSG mogłaby mieć zastosowanie do inspektorów ochrony danych powoływanych obowiązkowo wyłącznie na mocy prawa krajowego, dodatkowo do sytuacji wymienionych w art. 38 ust. 3 zdanie drugie RODO.

16 Należy również wyjaśnić, jak w tym kontekście należy rozumieć art. 37 ust. 4 drugą część zdania pierwszego RODO („jeżeli wymaga tego prawo Unii lub prawo państwa członkowskiego, wyznaczają inspektora ochrony danych”). Brzmienie to pozwala na interpretację, zgodnie z którą inspektor ochrony danych obowiązkowo wyznaczany na mocy prawa państwa członkowskiego jest tym samym obowiązkowo wyznaczany w rozumieniu RODO. Jeżeli art. 37 ust. 4 druga część zdania pierwszego RODO należy interpretować w ten sposób (w przypadku odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie prejudycjalne), to ochrona przed odwołaniem na podstawie prawa krajowego byłaby niedopuszczalna, nawet jeżeli wyznaczenie inspektora ochrony danych nie byłoby obowiązkowe na podstawie art. 37 ust. 1 RODO, lecz wyłącznie na podstawie prawa krajowego.

W przedmiocie trzeciego pytania prejudycjalnego

17 W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie prejudycjalne sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy art. 38 ust. 3 zdanie drugie RODO jest oparty na wystarczającej podstawie prawnej, w szczególności w zakresie, w jakim obejmuje on inspektorów ochrony danych pozostających w stosunku pracy z administratorem.

18 RODO zostało uchwalone w szczególności w oparciu o art. 16 TFUE. Jak rozumie sąd odsyłający, przepisy prawa Unii dotyczące przetwarzania danych przez osoby prywatne mogą być przyjmowane wyłącznie w zakresie, w jakim opierają się one o pojęcie „swobodnego przepływu danych” zawarte w art. 16 ust. 2 zdanie pierwsze in fine TFUE.

DOKUMENT ROBOCZY

19 Z drugiej strony istotna mogłaby być podstawa prawna umożliwiająca zbliżenie przepisów na rynku wewnętrznym zgodnie z art. 114 ust. 1 TFUE. Odwołanie się do art. 114 ust. 1 TFUE jako podstawy kompetencji [prawodawczej] mogłoby jednak – w odniesieniu do art. 38 ust. 3 zdanie drugie RODO – stać w sprzeczności z regulacją zawartą w art. 114 ust. 2 TFUE. Ustęp 1 tego ostatniego artykułu nie ma bowiem zastosowania m.in. do przepisów odnoszących się do praw i interesów pracowników najemnych. Nie stanowiłoby to jednak przeszkody, gdyby RODO nie miało szczególnie na celu uregulowania praw pracowników, a jedynie pośrednio oddziaływało również na sytuację prawną zatrudnionych.

W przedmiocie czwartego pytania prejudycjalnego

20 W przypadku odpowiedzi przeczącej na pierwsze pytanie prejudycjalne należy wyjaśnić, czy istnieje konflikt interesów w rozumieniu art. 38 ust. 6 zdanie drugie RODO, jeżeli inspektor ochrony danych zajmuje również stanowisko przewodniczącego rady zakładowej utworzonej w przedsiębiorstwie administratora danych. Gdyby zgodnie z prawem Unii funkcji inspektora ochrony danych nie można byłoby łączyć ze stanowiskiem przewodniczącego rady zakładowej, istniałby również ważny powód uzasadniający odwołanie inspektora ochrony danych zgodnie z § 38 ust. 2 w związku z § 6 ust. 4 zdanie pierwsze BDSG.

21 Zgodnie z art. 37 ust. 5 RODO inspektor ochrony danych jest wyznaczany na podstawie kwalifikacji zawodowych, a w szczególności wiedzy fachowej na temat prawa i praktyk w dziedzinie ochrony danych oraz umiejętności wypełnienia zadań inspektora ochrony danych. Zgodnie z art. 38 ust. 6 RODO inspektor ochrony danych może zasadniczo wykonywać inne zadania i obowiązki. Należy przy tym jednak zapewnić, by nie powodowało to konfliktu interesów. Występowanie konfliktu interesów należy założyć w szczególności wtedy, gdy inspektor ochrony danych musiałby się sam kontrolować (w zakresie swojej innej działalności) lub gdyby była zagrożona niezależność inspektora ochrony danych.

22 Kwestia, czy stanowisko inspektora ochrony danych da się pogodzić ze stanowiskiem członka lub przewodniczącego rady zakładowej, jest sporna w prawie krajowym.

23 W dotychczasowym orzecznictwie Bundesarbeitsgericht (federalnego sądu pracy) przyjmowano, że nie ma zasadniczej niezgodności między tymi dwiema funkcjami. Fakt, że inspektor ochrony danych w przedsiębiorstwie ma uprawnienia kontrolne i monitorujące w stosunku do pracodawcy, nie sprawia, że członek rady zakładowej zasadniczo nie nadaje się do wykonywania tych zadań. Nie osłabi to w niedopuszczalny sposób pozycji prawnej pracodawcy, że będzie on miał do czynienia z inspektorem ochrony danych, który jednocześnie wykonuje uprawnienia rady zakładowej wynikające z BetrVG.

DOKUMENT ROBOCZY

24 Zdaniem sądu odsyłającego oceny tej nie może zmienić okoliczność, że inspektor ochrony danych w niniejszej sprawie nie jest tylko „zwykłym” członkiem rady zakładowej, lecz przewodniczącym rady zakładowej. Przewodniczący rady zakładowej jest przede wszystkim – podobnie jak pozostali członkowie tego gremium – członkiem rady zakładowej. Uprawnienia do reprezentacji przyznane przewodniczącemu rady zakładowej zgodnie z § 26 ust. 2 zdanie pierwsze BetrVG istnieją tylko w ramach uchwał rady zakładowej. W związku z tym, w ocenie sądu odsyłającego, stanowisko przewodniczącego rady zakładowej nie stwarza większego ryzyka wystąpienia konfliktu interesów niż stanowisko „zwykłego” członka rady zakładowej.

25 Zgodnie z poglądem przeciwnym, reprezentowanym w literaturze przedmiotu, występuje jednakże ryzyko konfliktu interesów. Istnieje teoretyczne ryzyko, że członek rady zakładowej, ze względu na swoją podwójną pozycję, będzie gotów do kompromisów w kwestii ochrony danych, aby osiągnąć inne cele, lub że za bardzo będzie koncentrował się na aspekcie ochrony danych pracowników, zaniedbując tym samym inne działania inspektora ochrony danych. Ponadto argumentuje się, że konflikt interesów może wynikać z faktu, że inspektor ochrony danych musi również wykonywać swoje uprawnienia nadzorcze i kontrolne wobec rady zakładowej.

26 Jeżeli inspektor ochrony danych byłby z zasady uprawniony do sprawowania nadzoru i kontroli nad radą zakładową, należałoby wyjaśnić, czy sama ta okoliczność nie prowadziłaby do konfliktu interesów, który uniemożliwiałby łączenie tych funkcji.

27 Zdaniem sądu odsyłającego nie każde postępowanie z danymi osobowymi w ramach innej działalności wyklucza zajmowanie stanowiska inspektora ochrony danych. Aby wystąpił konflikt interesów, konieczna jest raczej zwiększona odpowiedzialności za operacje przetwarzania danych. Inspektor ochrony danych nie może mieć w danej instytucji stanowiska, na którym do jego kompetencji należałoby określanie celów i środków przetwarzania danych osobowych (patrz Grupa Robocza art. 29 ds. Ochrony Danych WP 243, s. 19).

28 Należy wyjaśnić, czy ocena ta może być przeniesiona na działalność rady zakładowej, tj. czy zgodnie z powyższym sam mandat rady zakładowej i związane z nim zajmowanie się danymi osobowymi, którego cel określa BetrVG, jest wystarczające, aby można było założyć konflikt interesów sprzeciwiający się powołaniu na stanowisko inspektora ochrony danych, czy też jednak danej osobie musi być przypisana konkretna funkcja w radzie zakładowej. Na przykład niezgodność ze stanowiskiem i funkcją inspektora ochrony danych można by założyć dopiero wtedy, gdyby inspektor ochrony danych, jako członek rady zakładowej, był odpowiedzialny za elektroniczne przetwarzanie danych (EDP) rady zakładowej i musiałby się sam kontrolować w tym zakresie.

DOKUMENT ROBOCZY